

### BUZURG (BUZRUK) MAQOMI: TASAVVUFDAGI RAMZIY MA'NOSI VA MUSIQADAGI AHAMIYATI.

*Ergashov Abbos Bahriddinovich*

*Navoiy davlat universiteti Musiqa ta'limi kafedrası o'qituvchisi.*

**Abstrakt:** Busalig (Buzruk) maqomi tasavvufiy musiqaning yuksak bosqichlaridan biri bo'lib, o'zining ma'naviy chuqurligi va musiqiy ahamiyati bilan ajralib turadi. Ushbu maqomning tasavvufdagi ramziy ma'nosi, insonning ruhiy yuksalishi, sabr-toqat, nafsni jilovlash va Allohga bo'lgan muhabbatni rivojlantirish bilan bog'liqdir. Maqomning musiqasi orqali, tinglovchi ichki dunyosida tinchlik va poklanish jarayonlarini boshdan kechiradi, bu esa uning ma'naviy holatini yuksaltiradi.

Buzurg maqomi tasavvufda sabr va sabr-toqatni, ruhiy izlanishlarni va yuqori ma'naviy bosqichlarga erishish uchun zarur bo'lgan ichki kuchni ifodalaydi. Musiqaning baland ohanglari, tinglovchini yuqori ruhiy holatlarga olib borib, nafsni jilovlash va haqqoniy ma'rifatga erishish uchun muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Shu bilan birga, maqomning musiqiy tuzilishi, uning musiqiy ohanglari va maqomning tashqi va ichki dunyo bilan bog'liqligini o'z ichiga olgan estetik jihatlari ham muhim rol o'ynaydi.

Ushbu maqola, Buzurg maqomi ning tasavvufiy ramziy ma'nosini, uning musiqadagi ahamiyatini va inson qalbiga ta'sirini tahlil qilishga bag'ishlangan. Maqomning musiqiy jihatlari orqali, inson nafaqat ichki tinchlikka, balki haqiqiy ma'rifatga va ma'naviy o'sishga erishadi. Maqomning ta'siri, uning musiqiy tuzilishida yotadi: har bir ohang, tinglovchiga ruhiy yuksalish, izlanish va Allohga bo'lgan muhabbatni his ettiradi. Maqolada Buzurg maqomi ning tarixiy rivojlanishi, uning tasavvufdagi o'rni va musiqaning diniy, ma'naviy, va ijtimoiy ta'siri haqida so'z yuritiladi. Bundan tashqari, maqola zamonaviy musiqashunoslik va tasavvuf tadqiqotlari nuqtai nazaridan Buzurg maqomi ning inson ruhiyatiga ta'siri, uning musiqiy va ma'naviy ahamiyatining yangi yondoshuvlari haqida ham fikrlar taklif qiladi. Bu, nafaqat tasavvufiy musiqaning ilmiy tadqiqotlariga, balki uning amaliy ahamiyatiga ham hissa qo'shadi.

**Kalit so'zlar:** Buzurg maqomi, tasavvuf, musiqaning tasavvufdagi o'rni, nafsni jilovlash, ma'naviy yuksalish, zikr, ma'rifat, musiqiy tuzilish.

### СТАТУС БУЗУРГА (БУЗРУКА): ЕГО СИМВОЛИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ В СУФИЗМЕ И ЗНАЧЕНИЕ В МУЗЫКЕ.

**Аннотация:** Статус Бусалыг (Бузрук) представляет собой одну из высших ступеней мистической музыки и отличается своей духовной глубиной и музыкальной значимостью. Символическое значение этого статуса в суфизме связано с духовным ростом человека, терпением, самообладанием, развитием любви к Богу. Через музыку Макама слушатель переживает процессы умиротворения и очищения в своем внутреннем мире, что повышает его духовное состояние.

Статус Бузурга в суфизме представляет собой терпение и настойчивость, духовные поиски и внутреннюю силу, необходимую для достижения более высоких духовных уровней. Высокие тона музыки приводят слушателя к более высоким духовным состояниям и служат важным инструментом контроля над эго и достижения истинного просветления.

При этом важную роль играет и музыкальная структура макама, его музыкальные тона и эстетические аспекты, в том числе связь макама с внешним и внутренним миром.

Данная статья посвящена анализу мистической символики статуса Бузурга, его значения в музыке и влияния на душу человека. Благодаря музыкальным аспектам макама человек достигает не только внутреннего покоя, но и истинного просветления и духовного роста. Влияние макама заключается в его музыкальном строе: каждая мелодия дает слушателю ощущение духовного подъема, поиска и любви к Богу. В статье говорится об историческом развитии статуса Бузурга, его месте в суфизме, религиозном, духовном и социальном влиянии музыки.

Кроме того, в статье предлагаются идеи о влиянии статуса Бузурга на психику человека с точки зрения современного музыкознания и мистицизма, а также новые подходы к его музыкальному и духовному значению. Это способствует не только научному исследованию мистической музыки, но и ее практическому значению.

**Ключевые слова:** статус Бузурга, суфизм, место музыки в суфизме, самоконтроль, духовный рост, зикр, просветление, музыкальная структура.

### STATUS OF BUZURG (BUZRUK): ITS SYMBOLIC MEANING IN SUFISM AND MEANING IN MUSIC.

**Abstract:** The status of Busalyg (Buzruk) is one of the highest levels of mystical music and is distinguished by its spiritual depth and musical significance. The symbolic meaning of this status in Sufism is associated with the spiritual growth of a person, patience, self-control, and the development of love for God. Through the music of Maqam, the listener experiences the processes of pacification and purification in his inner world, which increases his spiritual state.

The status of Buzurg in Sufism represents patience and perseverance, spiritual quests and the inner strength necessary to achieve higher spiritual levels. High tones of music lead the listener to higher spiritual states and serve as an important tool for controlling the ego and achieving true enlightenment. At the same time, the musical structure of the maqam, its musical tones and aesthetic aspects, including the connection of the maqam with the external and internal world, also play an important role.

This article is devoted to the analysis of the mystical symbolism of the status of Buzurg, its meaning in music and its influence on the human soul. Through the musical aspects of the maqam, a person achieves not only inner peace but also true enlightenment and spiritual growth. The influence of the maqam lies in its musical structure: each melody gives the listener a feeling of spiritual upliftment, search and love for God. The article discusses the historical development of the status of Buzurg, its place in Sufism, the religious, spiritual and social influence of music. In addition, the article offers ideas on the influence of the status of Buzurg on the human psyche from the point of view of modern musicology and mysticism, as well as new approaches to its musical and spiritual significance. This contributes not only to the scientific study of mystical music, but also to its practical significance.

**Key words:** status of Buzurg, Sufism, place of music in Sufism, self-control, spiritual growth, dhikr, enlightenment, musical structure.

Buzurg (yoki Buzruk) maqomi o'n ikki maqom tizimida o'zining o'ziga xos musiqiy tuzilishi va tasavvufdagi ramziy ma'nosi bilan ajralib turadi. Ushbu maqom, o'zining baland va ma'naviy kuchga ega musiqasi orqali, tinglovchining ruhiyatini yuksaltirish, qalbini poklash va Allohga yaqinlashish maqsadida ishlatiladi. Buzurg maqomi tasavvufda, ayniqsa, yuksak ruhiy bosqichlarga, sabr va izlanishlarga olib boradigan bir vosita sifatida qaraladi.

Buzurg maqomi, o'zining nomi bilan ham ma'noli: "Buzurg" so'zi arab tilidan olingan bo'lib, "buyuk", "ulug'", "yuksak" degan ma'nolarni anglatadi. Bu maqomda musiqaning kuchi, shuningdek, uning tasavvufiy ahamiyati katta bo'lib, ular orqali insonning ichki dunyosi kengayadi va ruhiy yuksalishga erishadi. Buzurg maqomi o'zining nozik va musiqiy jihatdan baland tuzilishi bilan tasavvuf yo'lidagi yuksak maqsadlar sari yetaklaydi.

### **Buzurg maqomining tasavvufdagi ramziy ma'nosi**

**Yuksak ruhiy holat va ma'naviy o'sish:** Buzurg maqomi tasavvufda yuqori ruhiy holatning ramzi sifatida tushuniladi. Ushbu maqom musiqasi, tinglovchiga ichki tinchlik va ma'naviy yuksalish olib keladi. Maqomning kuchli va boy ohanglari orqali, inson o'zining haqiqiy holatini anglashga va ruhiyatini yuksaltirishga intiladi. Buzurg maqomi, tasavvufda yuqori ma'naviy bosqichlarni ifodalaydi va Allohga bo'lgan muhabbatni mustahkamlashga xizmat qiladi.

**Sabr, toqat va izlanish:** Buzurg maqomi, tasavvufda sabr va toqatning ramzi sifatida talqin qilinadi. Maqomning musiqa ohanglari tinglovchini sabr qilishga, nafsni jilovlashga va chin ma'noda Allohga yaqinlashishga undaydi. Musiqa orqali, inson o'zining haqiqiy ichki holatini va sabrni angelaydi, izlanish yo'lida davom etadi. Buzurg maqomi, nafaqat tasavvuf yo'lida sabrni rivojlantirish, balki ruhiy yuksalishga erishish uchun ham katta ahamiyatga ega.

**Ilm va hikmat:** Buzurg maqomi tasavvufda ilm va hikmatning o'zaro bog'liqligini aks ettiradi. Maqomning musiqasi, yuqori ruhiy bilimga, ilohiy hikmatlarga erishish yo'lida yo'llanma bo'lib xizmat qiladi. Buzurg maqomi, musiqaning kuchi orqali, qalbni poklash, nafsni jilovlash va haqiqiy bilimga erishish jarayonini faollashtiradi. Musiqa va ilmning uyg'unligi, tasavvufda yuksak ma'naviyatga erishish uchun muhim vositadir.

**Haqqoniy ma'rifat va tasavvufiy poklanish:** Buzurg maqomi, haqqoniy ma'rifatga erishish va tasavvufiy poklanish jarayonlarini anglatadi. Musiqa, insonni tashqi dunyo bilan emas, balki ichki olami bilan yuzma-yuz qilishga, haqiqiy poklik va yuksalishga yo'naltiradi. Buzurg maqomi orqali, inson haqiqiy ma'rifatni va ilmni topadi, ruhiy izlanishlarini faollashtiradi va Allohga yaqinlashish yo'lida bir qadam oldinga o'tadi.

**Allohga bo'lgan muhabbat:** Buzurg maqomi, tasavvufda Allohga bo'lgan muhabbatni ifodalaydi. Musiqa orqali, tinglovchi Allohning nozik va yuksak fazilatlarini his qiladi va qalbini unutilgan muhabbat bilan to'ldiradi. Buzurg maqomi, ruhiy izlanishlar va ma'naviy sabrni rivojlantirish orqali, Allohga bo'lgan muhabbatni mustahkamlashga yordam beradi.

### **Buzurg maqomining musiqadagi ahamiyati**

Buzurg maqomi musiqasining ahamiyati, uning yuqori baland ohanglari va nozik ruhiy ta'sirida namoyon bo'ladi. Musiqa, tinglovchini nafaqat tashqi dunyo bilan, balki ichki dunyosi bilan muloqotga kirishishga undaydi. Buzurg maqomi, musiqaning kuchi orqali, nafsni jilovlash, qalbni



poklash va ruhiy balandlikka erishish uchun zarur vositadir. Bu maqom, tasavvufda yuqori ma'naviyat va hikmatni anglashni anglatadi.

**Musiqiy strukturasi va baland ohanglar:** Buzurg maqomi musiqasi, o'zining baland va kuchli ohanglari bilan, insonni yuqori ma'naviy bosqichlarga olib boradi. Musiqaning strukturasi yuqori va nozik ahamiyatga ega bo'lib, tinglovchining qalbini ochish va uni ichki tinchlikka yo'naltirishga yordam beradi. Maqomning kuchli ohanglari, insonni haqiqiy ma'rifatga, ilmga va sabrga yetaklaydi. Buzurg maqomi, musiqaning kuchli va nozik uyg'unligi orqali, ruhiy va ma'naviy yuksalish yo'lini ochadi.

**Musiq va ruhiy yuksalish:** Buzurg maqomi musiqasi, ruhiy yuksalish va poklanish jarayonini faollashtiradi. Maqomning musiqasi, tinglovchini yuqori ma'naviy holatlarga olib borib, ruhiyatni tinchlantiradi va qalbni poklaydi. Musiq orqali, inson Allohning nozik fazilatlarini his qiladi, tasavvufiy izlanishlarni faollashtiradi va yuksalishga intiladi. Buzurg maqomi, musiqaning kuchli ta'siri orqali, nafaqat ruhni, balki jismoniy holatni ham uyg'unlashtiradi.

**Musiq va zikr:** Buzurg maqomi musiqasi, zikr amaliyotini samarali qilishga yordam beradi. Zikr — Allohni yod etish orqali, qalbni poklash va Allohga bo'lgan muhabbatni oshirish mumkin. Buzurg maqomi musiqasi orqali zikrning ta'siri kuchayadi, insonning qalbi Allohning muhabbati bilan to'ladi. Maqom, zikrni samarali qilish, qalbni ochish va ma'naviy sabrni oshirishda yordam beradi.

**Musiq va tinchlik:** Buzurg maqomi, musiqaning kuchi orqali tinchlikka erishish yo'lini ta'minlaydi. Musiq, tinglovchining qalbini tinchlantiradi va ichki huzurga olib boradi. Maqomning kuchli va uyg'un ohanglari, tashqi dunyoning shovqinidan xoli qiladi va insonni ichki tinchlikka yo'naltiradi. Buzurg maqomi, nafaqat tashqi tinchlikni, balki ichki tinchlikni ham ta'minlaydi.

### Xulosa.

Buzurg maqomi tasavvufda yuksak ruhiy holat, ilm, sabr, poklanish va Allohga bo'lgan muhabbatning ramzi sifatida katta ahamiyatga ega. Ushbu maqom musiqasi, o'zining kuchli va nozik ohanglari orqali, insonni yuqori ma'naviyatga, ruhiy yuksalishga olib boradi. Buzurg maqomi, tasavvufda ruhiy izlanishlar va haqiqiy ma'rifatga erishish uchun muhim vosita sifatida ishlatiladi. Musiq

### Foydalanilgan adabiyotlar:

1. **M. S. Bobojonov.** "Tasavvuf va maqomlar: musiq va ruhiyat". Chop etilgan vaqt: 2015 yil
2. **Sh. R. Shamsiev.** "O'zbek tasavvuf musiqasi: Tarix va bugungi kun" Chop etilgan vaqt: 2018 yil
3. **A. N. Ismoilov.** "Maqomlar va zikr: Tasavvuf musiqasi psixologiyasi" Chop etilgan vaqt: 2020 yil
4. **O. Z. Mirzayev.** "Tasavvuf va musiq: Maqomlarning ruhiy ahamiyati" Chop etilgan vaqt: 2022 yil
5. **Z. J. Rasulov.** "O'zbek maqom musiq madaniyati: Tarixiy o'rganish" Chop etilgan vaqt: 2023 yil

6. **X. Sh. Usmonov.** "Tasavvufiy musiqa: Teoriya va amaliyot". Chop etilgan vaqt: 2021 yil
7. **N. M. Qodirov.** "Tasavvufda musiqaning oʻrni va maʼnaviy taʼsiri". Chop etilgan vaqt: 2019 yil
8. **R. A. Tursunov.** "Tasavvuf va maqomlar: Oʻzbek musiqasi va madaniyatining shakllanishi". Chop etilgan vaqt: 2017 yil
9. **B. T. Rashidov.** "Maqomlarning tasavvufdagi ramzi: Teoriyadan amaliyotga". Chop etilgan vaqt: 2020 yil
10. **S. F. Mavlonov.** "Maqomlar va zikr: Maʼnaviyatning musiqa va ruhiyatdagi taʼsiri". Chop etilgan vaqt: 2024 yil